

Олександра Янкович,

доктор педагогічних наук, професорка,
завідувачка кафедри педагогіки і
методики початкової та дошкільної освіти
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

Ірина Кузьма,

кандидатка педагогічних наук, викладачка
кафедри педагогіки, психології та інклюзивної освіти
Тернопільського обласного комунального інституту
післядипломної педагогічної освіти

ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ ПОЛЬЩІ

Для реалізації трансформаційних процесів в Україні, спрямованих на відродження моральності й духовності суспільства, вихід з економічної кризи та підвищення соціальних стандартів життя народу, необхідні фахово компетентні, творчі, ініціативні люди, які б володіли лідерськими якостями.

У нашій державі потреба в таких особистостях була завжди. Отже, розвиток лідерських якостей майбутніх фахівців необхідно розглядати як пріоритетне завдання керівних органів вищих навчальних закладів, зокрема й студентського самоврядування.

У цьому контексті цікавим для українських ВНЗ є досвід Польщі, яка володіє потужним потенціалом для соціально-економічних перетворень. У цій країні студенти/студентки все частіше стають суб'єктами розвитку моральних, фізичних, естетичних якостей через функціонування органів студентського самоврядування, створення у вишах осередків культури, зокрема університетських музеїв, художніх аматорських колективів, творчих об'єднань, центрів спорту, клубів за інтересами та ін., що потужно фінансуються державою і підтримуються громадськістю міст.

Лідерські якості студентства у ВНЗ Польщі розвиваються двома шляхами – через участь в органах студентського самоврядування та спеціально створених школах (академіях) лідерства.

Цікавим є досвід студентського самоврядування, висвітлений у працях Е. Адамчик [6], О. Бондаренко [1], М. Карпуленка [2], Ю. Краценка [3], В. Щербаченка [4; 5], І. Янкович тощо). На думку науковців, студентське самоврядування в Польщі функціонує краще, ніж в Україні. Воно має більше прав та повноважень, а також виконує більше функцій порівняно з Україною. Органи студентського самоврядування в університетах Польщі є основними організаторами культурно-дозвілдової, позанавчальної діяльності студентської молоді, а в статутах університетів навіть не визначені функції і завдання навчальних закладів, пов'язані зі здійсненням виховної, творчої, культурно-освітньої

діяльності [1, с. 102]. Там немає виховних відділів, як це є в Україні, залучення кафедр до виховної діяльності. Безумовно, викладачі допомагають студентам/студенткам в організації свят, проте така допомога має радше епізодичний, ніж системний характер. Водночас необхідно зазначити, що плани роботи органів студентського самоврядування затверджуються на засіданнях сенатів університетів, рад факультетів, отже, студентська робота, що здійснюється з ініціативи виборних органів, є керованою.

Головним органом студентського самоврядування Польщі є Студентський парламент, який висвітлює позицію студентства стосовно певних законодавчих чи адміністративних змін у вишах, впливає на визначення оплати за навчання, координує міжнародний обмін студентів/студенток, створює культурне життя в студентському середовищі тощо [2, с. 5].

Заслугує на увагу те, що в органів студентського самоврядування є потужна матеріальна база і фінансово-правова незалежність від адміністрації вищого навчального закладу. Студентські організації мають в університеті власні приміщення, обладнані меблями й оргтехнікою. Формування загальної та професійної культури майбутнього фахівця відбувається за активної участі самих студентів/студенток. І це не формальність, а добре профінансована, з хорошою матеріальною базою, важлива робота. Необхідно зазначити, що кожен з польських студентів/студенток має можливість організувати та проводити ті культурні заходи, які ним задекларовані. «Основними критеріями для їх проведення є сміливість у презентації своїх поглядів, оригінальність проекту, експресія і перш за все потреба спільного розвитку студентської культури, у тому числі альтернативної, її популяризації» [1, с. 155].

Проте лідерські якості студентів/студенток розвиваються в університетах Польщі не лише в процесі участі в діяльності органів студентського самоврядування. У багатьох навчальних закладах створюються академії (школи, університети) лідерства. Головне завдання таких організацій – якнайкраще підготувати випускників до завдань, які очікують їх на ринку праці, а також до досягнення успіху в професійній діяльності. Програмами академій та університетів передбачено передусім розвиток комунікативних здібностей студентів/студенток, формування високої самооцінки і віри у власні можливості. У плануванні занять враховується специфіка майбутнього фаху студента/студентки. Учасники таких організацій навчаються контактувати в колективі; попереджати і вирішувати конфлікти; нести відповідальність за результати спільної праці; дотримуватися засад професійної етики; мислити і діяти творчо, інноваційно й підприємливо тощо.

Учителями в академіях є експерти в різних галузях економіки й освіти. Під час занять вони реалізують різноманітні активні й інтерактивні методи, проводять майстер-класи, допомагають в

налагодженні зв'язків із найкращими роботодавцями регіону. Учасники академій лідерства беруть участь у міжнародних конференціях, набуваючи при цьому вмінь презентації своїх поглядів і дослідницьких напрацювань. Успішність навчання і здатність брати участь в управлінських процесах краю засвідчують відповідні сертифікати [8].

Позитивні ідеї формування лідерських якостей у студентів/студенток вищих навчальних закладів Польщі варто використовувати в університетах України, а саме:

- розширення функцій органів студентського самоврядування вітчизняних вишів, зокрема створення осередків культури (клубів за інтересами), творчих об'єднань, товариств тощо;

- налагодження співпраці з органами студентського самоврядування зарубіжних ВНЗ;

- організація академій лідерства, у яких майбутні фахівці розвивали б управлінські якості та отримували можливість налагоджувати зв'язки з найкращими роботодавцями краю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко О. О. Організаційно-педагогічні засади діяльності університетських осередків культури в Польщі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / О. О. Бондаренко. – Суми, 2012. – 299 с.
2. Карпуленко М. Студентське самоврядування у вищих навчальних закладах Польщі як фактор демократизації вищої освіти [Електронний ресурс] / М. О. Карпуленко // Державне управління: теорія та практика. – 2010. – №2. – С. 1–7. – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10kmovop.pdf>.
3. Кращенко Ю. Студентське самоврядування в освітньо-виховному середовищі вищої школи України та зарубіжжя [Електронний ресурс] / Ю. Кращенко. – Режим доступу : <http://pedagogika.at.ua/publ/1-1-0-80>.
4. Щербаченко В. Розвиток студентського самоврядування в університетах Республіки Польща / В. Щербаченко // Громад. ініціативи. – 2001. – №4(10). – С. 18–20.
5. Щербаченко В. Чому нас навчила Польща [Досвід діяльності органів студентського самоврядування в університетах Республіки Польща] [Електронний ресурс] / Володимир Щербаченко // Громадянська освіта. – 2001. – №21. – Режим доступу : <http://osvita.khpg.org/index.php?id=1007570035>.
6. Adamczyk E. Przemiany prawno-organizacyjne w tworzeniu oświaty samorządowej / E. Adamczyk, J. Gęsicki, E. Matczak // Samorządowy model oświaty: koncepcje i realia. – Warszawa : Instytut Badan Edukacyjnych, 2001. – S. 19–29.
7. Kim są organizatorzy «Akademickiej Szkoły Liderów»? [Zasobów elektronicznych] // Akademicka szkoła liderów Fundacja Jeden Uniwersytet. – Dostęp : <http://liderzy.1uniwersytet.pl/o-nas>.
8. Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy [Zasobów elektronicznych]. – Dostęp : <http://kpsw.edu.pl/inicjatywy/akademia-liderow>.